

#1

Dobrý den, dovoluji mi abych vás co nejsrdečněji přivítal v obci Čistá.

Naše obec se nachází ve středočeském kraji, v okrese Rakovník. Do okresního města to máme asi 15 kilometrů a lze se k nám dostat jak po silnici, tak vlakem.

V Čisté žije zhruba 900 obyvatel a administrativně k nám patří 7 místních částí.

Obec má zajímavou historii i několik památek a náš region je vyhledávanou rekreační oblastí.

Dovolte mi, abych vás některými zajímavostmi naší obce i blízkého okolí provedl.

#2 Čistá – mlýn

V letech 1872 až 1874 býval v parním mlýně v Čisté pravidelným hostem mladý básník Jaroslav Vrchlický, protože jeho tatínek v té době zastával funkci správce mlýna.

Jaroslav Vrchlický, vlastním jménem Emil Frída, studoval tehdy v Praze a do Čisté jezdil na prázdniny. Během nich ale odpočíval jen málokdy, v Čisté mimo jiné pracoval i na své první sbírce poezie, která pak vyšla v roce 1875 pod názvem „Z hlubin“.

Pobyty Jaroslava Vrchlického v čisteckém mlýně připomíná od roku 1937 pamětní deska na administrativní budově mlýna.

#3

Čistá – Svatováclavská kaplička (Nádražní ulice)

Svůj původ odvozuje Čistá od válečných zajatců z polské Hedče, které v roce 1039 přivedl do zdejšího kraje kníže Břetislav 2.

Autorství svého názvu však připisuje samotnému svatému Václavovi. Ten prý při lovecké výpravě do lesů nad říčkou Javornicí objevil bezejmennou osadu a v ní studánku s nejčistší vodou, jakou kdy viděl a ochutnal. Podle vody ve studánce pak osada dostala jméno Čistá.

Ze studánky se později stala studna a v roce 2010 u ní místní divadelní ochotníci ze spolku Tyl postavili Svatováclavskou kapličku.

#4 Čistá - škola

Škola v Čisté se během staletí několikrát stěhovala, až konečně v polovině 20. let 20. století natrvalo zakotvila v nové krásné budově, postavené podle projektu plzeňského stavitele Františka Vachty.

Učit se tu začalo v roce 1926. Hezčí a modernější školou se v té době nemohla pochlubit žádná vesnice ani město v okolí.

O vybudování nové školní budovy se zasloužil především její tehdejší ředitel a neúnavný organizátor Vilém Ješke.

Škola, kterou vybudoval, je chloubou Čisté dodnes a to nejen svým působivým zevnějškem, ale hlavně vysokou úrovní výuky a řadou úspěchů svých studentů.

#5 Čistá – kaple svaté Anny

Čistá leží v zemědělské krajině a dobrá sklizeň se vždy odvíjela od dobrého počasí. Lidé se proto odjakživa snažili zajistit si náklonnost nebes různými rituály, procesími do polí nebo stavěním křížů a kaplí.

Jednou takovou je i kaple svaté Anny, postavená v letech 1716 až 1717.

Svatoannenská pouť se tu stala jedním z hlavních svátků, třebaže její náboženský obsah postupně ustoupil do pozadí.

V roce 1833 vznikl u kaple svaté Anny nový čistecký hřbitov. Pohřben je na něm i otec básníka Jaroslava Vrchlického, pan Filip Jakub Frída.

#6 Čistá – Vrchlického náměstí

Název náměstí Jaroslava Vrchlického není prázdnou poctou velkému básníkovi. Vrchlický býval při svých návštěvách zdejšího otcova hrobu častým hostem v hostinci U Modré hvězdy. Hostinec se nacházel právě na tomto náměstí, a sice v domě číslo popisné 12.

V roce 1913 sem při svém veselém putování po západních Čechách zavítali i bohémští spisovatelé Jaroslav Hašek a Zdeněk Matěj Kuděj.

Na rozdíl od Vrchlického je tu ale neviděli příliš rádi. Hašek s Kudějem totiž obvykle cestovali bez peněz a i do Čisté dorazili jen s 60 haléři v kapse, které jim stačily sotva na 1 pivo. Druhé pivo na dluh už jim hostinský nenalil a z hospody je vyhodil.

#7 Čistá – kostel sv. Václava

Svatý Václav dal podle pověsti Čisté její jméno a tohoto světce má Čistá i ve svém znaku.

Není tedy žádným překvapením, že právě svatému Václavovi je zasvěcen i zdejší hlavní kostel. Je to impozantní kus barokní architektury, připojený ke gotickému presbytáři původní svatyně ze 14. století.

Varhany na kůru pocházejí z dílny místní slavné varhanářské rodiny Guthů, která od 17. do 19. století vytvořila varhany pro desítky kostelů po celých Čechách.

Vzácnou památkou jsou i 2 záhadné smírčí kříže, které stojí před kostelem. Jeden pochází z roku 1715 a ten druhý je pravděpodobně ještě starší.

#8 Smrk – Čočkův rybník a tvrziště Smrk

Romantický Čočkův rybník, poblíž osady Smrk, nezískal své zvláštní jméno podle zdravé luštěniny, ale podle mlynáře Čečky, jehož mlýn stával pod hrází rybníka.

Mlýn už byste dnes hledali marně, ovšem nedá velkou práci najít jinou zdejší kuriozitu. Je to úchvatné středověké tvrziště, schované v lese nad rybníkem. Vypadá, jako by tu někdo otiskl hluboko do země obrovský prsten.

Na pahorku uprostřed kruhového příkopu stála věžovitá tvrz. K čemu sloužila zůstává prozatím záhadou. Spekuluje se, že mohlo jít o strážnici na staré obchodní cestě, která tudy vedla ze severních do západních Čech.

#9 Strachovice – železniční most přes Javornici
Říčka Javornice, to je 30 kilometrů romantiky.
Na svém toku napájí 6 velkých rybníků a kdysi poháněla
14 mlýnů a dřevařských pil.

Pramení v kouzelných svatohubertských lesích, a
zatímco na horním toku líně plyne přes lesy a široké
louky, pod Holubím vrchem dostává spád a hlubokým
údolím pospíchá k řece Berounce.

Poblíž Strachovic se přes údolí Javornice klene
pozoruhodný železniční most z konce 19. století. Ten tu
vyrostl jako součást lokální železniční tratě z Rakovníka
do Mladotic.

#10 Zdeslav - rybník Boubrlák

Stejně jako Čočkův rybník poblíž osady Smrk, i malebný rybník Boublerák u Zdeslavi se jmenuje podle mlynáře z přilehlého mlýna.

V tomto případě se mlynář jmenoval Boublerle a mlýn pod hrází rybníka koupil v roce 1913.

Rybník má ovšem i další názvy, říká se mu také Horní Zdeslavský, Hořejší nebo Karlův.

Přestože mlýn u Boubleráku už dávno nemele, jako jeden z posledních mlýnů na říčce Javornici si dosud uchoval svůj starosvětský půvab. Nejen proto se pod lesem u rybníka nachází oblíbené veřejné tábořiště.

#11 Kůzová

Když v roce 1424 husitské vojsko Jana Žižky ustupovalo k severu po marném obléhání Plzně, mělo v patách katolickou armádu plzeňských pánů.

Katolíci dostihli husity u Kůzové a jejich střetnutí mělo pro zdejší kraj katastrofální následky. Mnoho vesnic lehlo popelem a některé z nich už nikdy nebyly obnoveny. Kůzové se tento osud naštěstí vyhnul.

V 18. století koupil Kůzovou hrabě Wallis z Kolečovic a podle něj se pak vesnice dlouho jmenovala Wallis-grün. K českému názvu se Kůzová vrátila až po 2. světové válce.

V minulosti byla Kůzová střediskem poměrně početné židovské komunity a místních více než 120 židů tu mívalo i svou synagogu.

#12

Nová Ves

Nová Ves je nejmladší ze všech místních částí Čisté. Založil ji v roce 1779 hrabě Štěpán Olivier Wallis, který sídlil na zámku v blízkých Kolečovicích. Svou novou vesnici nazval kolešovický hrabě Neu-wallis-dorf, tedy Nová Wallisova Ves.

Ta stará ležela hned vedle, byla to dnešní Kůzová.

Malebnou náves s kapličkou dodnes lemuje několik původních chalup, které Nové Vsi dodávají líbezný, starosvětský ráz.

Zde naši krátkou virtuální návštěvu Čisté a blízkého okolí ukončíme a budu se těšit, že se k nám brzy přijedete podívat osobně. Nashledanou.

###

Čistá - mlýn (50.026483, 13.575131)
Čistá – Svatováclavská kaplička (Nádražní ulice) (50.029737, 13.571153)
Čistá - škola (50.028712, 13.569173)
Čistá – kaple svaté Anny (50.025298, 13.579356)
Čistá – Vrchlického náměstí (50.027881, 13.571138)
Čistá – kostel sv. Václava (50.028403, 13.570685)
Smrk – Čočkův rybník a tvrziště Smrk (50.054886, 13.534528)
Strachovice – železniční most přes Javornici (50.018310, 13.533502)
Zdeslav - rybník Boubrlák (50.048161, 13.544527)
Kůzová (50.038397, 13.528729)